

„Postržiny jsme restaurovali

Kameraman Jaromír Šofr vyrůstal v Třebíči. V nedalekých Dalešicích natočil jeden ze svých nejlepších filmů Postržiny. Podle něj byl ale nejen tento film v minulosti špatně digitalizován, a tak se s kolegy snaží o nápravu.

Radek Laudin
redaktor MF DNES

TŘEBÍČ, DALEŠICE Kdo hledá zlaté dno, Ať žije republika, Hry lásky šalivě. I tyto filmy točil Jaromír Šofr v kraji svého dětství, na Vysočině. Proč ho zlobí zelené obličej hereček ve špatně digitalizovaných filmech? A z jakého důvodu netočil s Jiřím Menzelem i Slavnosti sněženek?

Váš dům v Třebíči, kde jste trávil dětství, býval na Stařečce. Stál v místě dnešního autobusového nádraží?

Ano. Ta rozsáhlá čtvrť padla za obětí autobusovému nádraží. V tehdejší režimě se daly takové věci prosadit. Podobných urbanistických poškození se nadělovalo moc.

Jaké byly vaše studentské časy?

V Třebíči jsem vystudoval náhražku původního gymnázia, tedy jedenáctiletku. To mi přineslo obrovskou časovou úsporu. Proto jsem už v necelých sedmácti končil s pobytem v Třebíči a vrátil se jen jako student k návštěvám rodičů a bratra. Do města svého dětství se nyní už jen vracím, na starém hřbitově mám pochovanou svoje předky.

Jste z lékárnické rodiny, že?

Dole v našem trebičském domě bývala lékárna založená mým dědečkem Bohumilem Šofrem. Její vybavení bylo za minulého režimu rozvezeno po celé Moravě. Později byl na místě lékárny koloniál. Moji rodiče spolu v Třebíči studovali gymnázium, maminka byla učitelka. Později měli obtížný život. A to nejen proto,

že náš rodinný dům byl za minulého režimu nešťastně rozdělen. Rodiče i prarodiče se stěhovali do jeho horší a již nikdy nezařízené části. Do toho přišly recidivy matčina onemocnění rakovinou. Zemřela v 57 letech. Otec musel dokonce jít pracovat mimo Třebíč do Brna. Na podzim vyjde moje monografie, kde bude zachycen i můj život v Třebíči.

Na jaké filmy jste v Třebíči jako kluk chodil?

Bývalo tam kino Sušil (pozdější kino Oko na Jejkově, dnes již neexistující pozn. red.) Viděl jsem tam třeba americkou kopii Zloděje z Bagdadu. To byla pohádka oplývající na tu dobu vyspělou trikovou technikou. Tehdy jsme čelili invazi ruských filmů, takže se v Třebíči promítal třeba Mičurin - Život v květech, Pilot Čkalov a tyhle filmy. Šlo o propagaci ze strany velmocí, která si nás přitáhla na dlouhou dobu. V trebičském kině jsem ale také poprvé viděl Pyšnou princeznu režiséra Bořivoje Zemana.

Vy sám jste skoro pohádky netočil, přesto jednu velmi oblíbenou ano: S čerty nejsou žerty. Proč vás jinak pohádky spíše míjely?

Pohádky můžou být velmi chytré a nesoucí významné poselství. Samozřejmě ale nebyly zrovna mým zájmem. Já považuji za těžiště své šťastné spolupráce v adaptacích velikánů české literatury. Právě to byl program režiséra Jiřího Menzela, který se obrátil k literárním předlohám těch nejlepších autorů, jako byli například Bohumil Hrabal a Vladislav Vančura. A to pouze s výjimkou našeho posledního společného filmu Donšajni. Bohužel Jiří Menzel nikdy nezpracoval dílo svého idola Karla Čapka, přestože měl o něj velký zájem.

Jak se vám pracovalo za minulého režimu?

Měl jsem velké štěstí pracovat, točit. Mezitím jsem vyplňoval čas olejomalbou. A to v režimě, který byl zatraceně obtížný. Kultura v něm byla omezená. Učinil jsem v kritické době kolem roku 1968 správné rozhodnutí zůstat v republice, neutikat odsud. Vyplatilo se to.

Společně u stromu Zatím posledním filmem Jaromíra Šofra byl snímek Donšajni, kde si před jeho kamerou v režii Jiřího Menzela zahrála i Libuše Šafránková. Foto: Martin Špelda

Barrandovské filmové studio umožňovalo práci výjimečným jedincům z oboru režie. A já točil téměř všechny filmy Jiřího Menzela. Pouze jsem nedělal Slavnosti sněženek.

Proč vlastně?

S Jiřím jsme se na tom domluvili právě v Třebíči před kinem Svět. (dnešní bývalé kino Moravia, pozn. red.) V něm jsme si promítali denní práce filmu Postržiny. Slavnosti sněženek jsem nedělal proto, že už jsem se účastnil příprav velkého projektu Putování Jana Amose režiséra Otakara Vávry. Ten mi také velmi důvěřoval, mohl jsem mluvit i do obsazení hlavní postavy Komenského. Scénář filmu Slavnosti sněženek s převahou hospodských fečů mi nebyl tak blízký. Jiří Menzel mi ale říkal: Vždyť to je svět pana Hrabala! Je pravda, že i když pan Hrabal byl starší než my, stali jsme se přáteli. Přesto jsem se této příležitosti v podobě Slavnosti sněženek vzdal, už jsem se soustředil na Komenského. To jsme si vysvětlili v Třebíči u toho kina. Jiří Menzel také netočil filmy tak často, aby se na něj kameraman mohl vázat svojí obživou. Když to

třeba srovnám s dílem Juraje Herze nebo dalších, tak u nich byla ta četnost vyšší. Všechna díla Jiřího Menzela ale vzbudila pozornost a já se na tom mohl podílet, což mi významně obohatilo kariéru. Snažil jsem se posloužit těm filmům příležitým vizuálním obalem.

V Dalešicích jste spolu s Jiřím Menzelem točili kromě Postržin i film Kdo hledá zlaté dno o budování přehrady. Jaká to byla práce?

Jiřímu Menzelovi se do natáčení na přehradě moc nechtělo. Ale byl to důležitý krok, protože on tehdy nemohl točit v nastupující normalizaci. Původně se to jmenovalo Frajeři na blátě. Já jsem ho víceméně přemluvil, aby do toho šel. Obrazově to bylo atraktivní, protože jsme točili v dubnu a vůbec nepršelo. Za tatrovkami se vznášela oblaka prachu. Název Frajeři na blátě byl proto nahrazen. Na staveništi přehrady jsme se setkali se spoustou mimořádně kvalitních lidí, kteří tam byli za trest. Jeden z nich byl stavbyvedoucí inženýr Žáček z Brna. Dobře si také vzpomínám, že jsme během natáče-

ní bydleli v zámečku na Vlčím kopci.

Snímek Kdo hledá zlaté dno jste točili šest let před Postržinami. Už tehdy jste věděli, že v Dalešicích je nějaký pivovar?

Ne. To věděl můj tatínek, že se tam dělalo výborné dalešické pivo. Pro náš film se ale našel až později, kdy jsme s architektem a režisérem navštívili i spoustu jiných pivovarů. Byla to náhoda, že jsme se tam vrátili do blízkosti přehrady. Tento pivovar nám nejvíce vyhovoval. Dělal mi radost, jak dnes funguje. Bývali jsme tam každoročně zváni na velké slavnosti Postržin. Tato tradice ale zatím zanikla.

Vy jste na Vysočině točil v šedesátých letech i s Karlem Kachyňou film Ať žije republika. Jaký on byl režisér?

Já byl tehdy čerstvý absolvent a on muž ve středním věku. Pro mě byla úžasná nabídka dělat tento velko-film. Měl jsem tehdy možnost točit samostatně, což vůbec nebylo běžné. Kachyňa preferoval dokonalou obrazovou koncepci, poněvadž byl

původním vzděláním kameraman. I proto se točilo operativně a lehkou nezvukovou kamerou Arriflex. Zvukové vážily mnohem víc, ale přesto je generace mých režisérů často nekompromisně vyžadovala. Mám na mysli Jiřího Menzela, Evalda Schorma či Jana Némce. Film Ať žije republika je i z dnešního pohledu úžasně vypracovaný. Má štěstí, že je černobílý. Černobílé filmy vydrží na celuloidu mnohem déle než barevné. Ty barevné potřebují být restaurovány. Správná digitalizace je ale může zachránit pro budoucnost.

V posledních letech se hodně věnujete kvalitě digitalizace filmů. Co vás k tomu přimělo?

Digitalizace nás zastihla ve věku, kdy po nás zůstává dílo v analogové kinematografii na celuloidovém páse. S koncem minulého století se vše změnilo příchodem digitalizace. Je jediným vynálezem, jehož prostřednictvím lze zachránit to, co bylo vytvořeno v minulém století. Bez ní by po nás filmařích nic nezůstalo.

Jak to vypadá, když se digitalizace nepovede?

Digitalizace se nikdy nepovede bez kvalifikovaného digitálního restaurování. Je těžké odpovědět na otázku, co když se nepovede. Náhodou se totiž nemůže povést nic a zvláště nic tak složitého. Když to fuknu lidovou mluvou, tak herečka v romantickém filmu rozhodně nemá mít zelený obličej. Tyto odchylky od barevnosti po nepovedených digitalizacích jsou tragické. Devastují původní dílo. Já jsem pro to zavedl pojem vulgární digitalizace. To se vzala nějaká kopie, kterou někdo považoval za zachovalou, rychle se udělal digitální obsah a už to šlo do trafik za 49 korun. To je špatně. V takovém filmu je možné poznat, kdo v něm hraje a co říká. Ale obrazová stránka je jen nouzová, autorsky nepřijatelná, často i hanebná. Přitom to je důležitá stránka filmu, která tvoří emoce diváků. Je evidentní, že překážky brání kvalitní digitalizaci plynu z jakýchsi temných proudů peněz. Před lety tady byl i nesmyslný slogan Čistíme svět fantazie. Restaurování filmů přitom není zdaleka jen čištění.

Pro spoluhráče je táta. Ale někdy už i děda

Eva Streichsbierová
redaktorka MF DNES

TŘEBÍČ V současném kádru trebičských baseballistů je suverénně nejstarší. A vlastně celkově už v nejvyšší domácí soutěži moc starších hráčů po hřišti nebývá. Přesto Jana Urbánka baseball baví pořád stejně jako kdysi.

„Hraju ho od svých čtrnácti let. A když vidím, že jsou furt ještě hráči starší než já, tak si říkám, že když můžou oni, tak já taky,“ směje se třiačtyřicetiletý Urbánek, který u Nuclears zároveň působí jako předseda klubu.

Odmalička ho sice vždycky víc lákal hokej, jenže okolnosti byly proti. „Neměl jsem podmínky na to, abych mohl brzy ráno chodit na tréninky,“ vysvětluje Urbánek. „Něco jsem ale dělat chtěl. Jednou jsem takhle šel a viděl u nás kluky, jak hrají baseball. A to mě zaujalo.“

Tehdy se psal rok 1990 a baseball byl v Třebíči neznámým sportem.

„Začala se o něj zajímat parta vysokoškoláků. Já se k nim přidal a už jsem u baseballu zůstal,“ prozrazuje Urbánek.

Hráčů, kterým už bylo čtyřicet let, je v současné době v české extralize něco kolem pěti.

„Vím, že jeden je v Ostravě a další v Blansku,“ hlásí Urbánek. „Jasně

že už to není takové, jako když nám bylo pětadvacet, ale pořád se držíme. A dokud je člověk zdravý, tak to jde,“ má jasně.

Do týmu plného mladíků v Třebíči zatím bez problémů zapadá.

„Jeden starší hráč není nikdy na škodu,“ usmívá se Urbánek. „Já s tím problémem nemám, a co ostatní, to bychom se museli zeptat jich. Každopádně někdy mi říkájí táta a někdy už táto dědo.“

Zápasy si teď Nuclears užívají

Aktuálně hrají Nuclears nadstavbovou část, ve které bojují o udržení v nejvyšší domácí soutěži. A jde jim to velmi dobře. Na kontě mají zatím pouze dvě porážky a s přehledem vévodí tabulce.

„Dá se říct, že už dohráváme nadstavbu uvolněně, nikoliv na plné pecky. Ve větším dostávají příležitost mladí kluci,“ vysvětluje Urbánek. „Užíváme si poslední kola, protože už jsme si udělali docela velký náskok.“

O uplynulém víkendu sehráli Nuclears dva zápasy s pražským SaBaTem. Ten na domácím hřišti se jim povedl skvěle, svého soupeře vyprovodili po výsledku 10:0.

„Celý zápas byl v rukou amerického nadhazovače v našich službách Jose Florese, který soupeřova pákkaře prakticky nepustil do hry. Sám naopak přidal homerun a v útoku

ho podpořili i zbývající hráči,“ pochvalovalo si v pozápasovém hodnocení vedení trebičského týmu. „Třemi hity a třemi doběhy se potom blýskla i další zahraniční posila Trey Bridis.“

Cizinci nejsou v trebičském A-mužstvu žádnou novinkou. Každý rok se klub snaží dovést hned několik posil.

„Náš trenér Jan Gregor sleduje zahraniční soutěže dlouhodobě a snaží se hledat kluky, kteří mají po škole a zatím nepracují a nemají angažmá. Makáme na tom celou zimu,“ odtajňuje záklisi hledání zahraničních hráčů Urbánek. „V současnosti máme kluky pouze ze Spojených států amerických. A všichni jsou moc šikovní. I díky nim se držíme v nadstavbové tabulce na špičce,“ doplňuje.

Poté, co dojde k prvnímu kontaktu klubu s vyhlédnutými americkými studenty, přichází konečná dohoda, v níž se Nuclears zavazují, že hráčům zajistí ubytování a stravu.

„Vesměs jsou to kluci, kteří chtějí poznat Evropu a přitom dělají, co je baví,“ vysvětluje předseda trebičského klubu.

Smlouva je výhodná pro klub i hráče z Ameriky

Práci si američtí studenti nehledají, většina z nich ani neprahne po dalším vzdělání. Prostě jenom chtějí hrát baseball a poznávat evropskou kulturu.

„Většinou jsou to hoši z ne zrovna chudých rodin. Angažmá u nás berou jako šanci udělat si výlet do Evropy. Mají kde bydlet a co jíst. To jim většinou stačí. Výhodná je tahle dohoda pro obě strany,“ říká Urbánek.

Před trebičskými baseballisty jsou nyní v nadstavbové části už jen soubor s posledními dvěma týmy - Frýdkem-Místkem a Jabloncem nad Nisou. „Každopádně my už jsme zachráněni,“ raduje se Urbánek.

A jak dlouho ještě plánuje předseda Nuclears hrát?

„Mám takový sen zahrát si jednou se svým synem, kterému je teď čtrnáct let. Až se to povede, pak už asi skončím,“ hlásí.

Veterán Jan Urbánek oslavil letos v červnu třiačtyřicáté narozeniny. Za rok to tedy bude přesně třicet let od doby, kdy začal doma v Třebíči s baseballlem. A zatím ještě pořád nehodlá končit. Rád by si totiž splnil sen a zahrál si jednou soutěžní utkání společně se synem. Foto: Robert Vávra